

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»

**ШОСТА ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

23 квітня 2021 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(№ 11 від 29 квітня 2021 року)

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Долженков О. О. – доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Ростецька С. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, старший викладач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали Шостої Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 23 квітня 2021 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2021. 68 с.

ISBN 978-966-992-541-1

УДК 321(477)(063)

З психоаналітичних позицій схильність стати жертвою може бути пояснена несвідомим почуттям провини або сорому і бажанням бути покараним або як результат пасивних цілей, що ведуть до пасивності суб'єкта. Нарешті, віктимність може відобразити риси садомазохистського характеру і бути властивою йому спочатку.

В даний час не викликає сумнівів, що віктимологія є принципово комплексної міждисциплінарної областю знань і вимагає їх подальшого розвитку в галузі кримінології, психології, соціології, судової медицини та ін.

Література:

1. Голіна В. В. Віктимологія: навчальний посібник. Харків : Право, 2017. 308 с. URL: http://criminology.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/posib_viktimologiya-2017_finaln.pdf
2. Малкіна-Пых И. Г. Виктимология. Психология поведения жертвы. СПб.: Питер, 2017. 832 с.
3. Ривман Д.В. Криминальная виктимология. СПб.: Питер, 2002. 304 с.
4. Туляков В. А. Виктимология. Одесса, 2003. 136 с.

Стандратюк Д. В.,
студентка II курсу магістратури
філософського факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ПРОЗОРІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ТА ВІДКРИТІ ДАНІ В УКРАЇНІ

Сьогодні демократизація технологій створює нові можливості для трансформації політичної системи. Д. Істон пов'язував поняття «політична система» з авторитетним розподілом цінностей в суспільстві [7, с. 134]. Згідно його концепції, функціонування політичної системи забезпечують входи (проявляються у підтримці та вимогах) та виходи, які є результа-

том процесів всередині системи (проявляються у формі політичних рішень щодо розподілу ресурсів).

Однією з властивостей політичної системи можемо вважати прозорість. Відповідно до підходу Б. Файнела та К. Лорда, який подано у статті «The Surprising Logic of Transparency» це поняття має таке визначення: «прозорість включає правові, політичні та інституційні елементи, які роблять інформацію про внутрішні характеристики державного управління та суспільства доступною для учасників як усередині політичної системи, так і поза нею. Прозорість збільшується за рахунок будь-якого механізму, що призводить до публічного розкриття інформації, будь то вільна преса, відкрите управління, слухання або діяльність громадських організацій, яка стимулює оприлюднення об'єктивної інформації про владу» [8]. Український дослідник І. Корж вважає, що поняття «прозорість» означає доступність інформації про внутрішню діяльність органів влади [3].

Глобалізація загалом та демократизація технологій й інформації зокрема дозволили громадським організаціям по-новому здійснювати адвокацію щодо забезпечення прозорості діяльності політичної системи. Одним з ключових підходів до розуміння та впровадження прозорості врядування є концепція відкритих даних (open data). Відповідно до визначення Європейського порталу даних, відкриті (державні) дані стосуються інформації, яка збирається, виробляється або оплачується державними органами і доступна у вільному доступі для повторного використання з будь-якою метою [13].

До основних переваг використання відкритих даних відносять: підвищення ефективності державних послуг; економічне зростання через створення нових інноваційних послуг та бізнес-моделей; покращення соціального добробуту через підвищення участі громадян у процесі прийняття рішень, співпрацю та соціальні інновації [13].

Рух за відкриття державних даних сьогодні стає глобальним. Так, Open Data Index налічує 94 країни. Станом на початок 2021 року Україна посідає у ньому 31 місце (для порівняння, у 2015 Році Україна опинилася на 54 місці) [9]. Окрім відповідного індексу, існує Міжнародна хартія відкритих даних, яка встановлює принципи та кращі практики урядування на основі відкритих

даних. Хартія була створена за ініціативи ООН у 2015 році. За шість років існування, до Хартії приєдналося 79 держав та місцевих органів влади (в тому числі Україна та міста Дніпро, Львів, Запоріжжя, Дрогобич, Івано-Франківськ, Хмельницький, Тернопіль, Вінниця, Чернівці, Кропивницький, Маріуполь) [12].

Міжнародна хартія відкритих даних у своїй діяльності притримується та пропагує такі принципи з впровадження відкритих даних:

1. Відкриті за замовчуванням (державні дані мають публікуватися без додаткових запитів. Закритість певних даних повинна бути обґрунтованою);

2. Своєчасність та всебічність (дані мають бути актуальними та повними);

3. Доступність та зручність (дані мають бути безкоштовними з відкритою ліцензією та в машиночитальному форматі);

4. Порівнювальність та сумісність (чим більше якісних наборів даних викладено, тим ефективніше їхнє використання);

5. Покращення управління та залучення громадян (відкриття державних даних залучає громадян до політичного процесу та підвищує прозорість й ефективність державних послуг);

6. Інклюзивний розвиток та інновації (використання відкритих даних для створення нових продуктів та сервісів) [11].

Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», у нашій державі існує публічна інформація у формі відкритих даних. Це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання. Розпорядники інформації зобов'язані надавати публічну інформацію у формі відкритих даних на запит, оприлюднювати і регулярно оновлювати її на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та на своїх веб-сайтах [1].

Публічна інформація у формі відкритих даних дозволена для подальшого використання та поширення, в тому числі з комерційною метою [1]. Тобто, законодавством України дозволено використовувати відкриті дані для створення нових продуктів та сервісів.

В Україні вже існують успішні приклади сервісів, які працюють на основі відкритих даних. Серед них можна назвати такі:

– «DOZORRO» – відслідковує закупівлі, які відбулися з порушеннями під час проведення публічних закупівель ProZorro, інструмент розроблений командою ГО «Трансперенсі Інтернешнл Україна» [6];

– «Суд на долоні» – аналітичний інструмент для пошуку, дослідження та візуалізації судових рішень [5];

– Opendatabot – платформа для роботи з відкритими державними даними, яка містить інформацію з 12-ти основних реєстрів. Діяльність спрямована на надання необхідної інформації для захисту бізнесу (наприклад, інформація про зміну власників та ін.) [4];

– «SaveEcoBot» – чат-бот, який поєднує дані про забруднення, забруднювачів та інструменти захисту довкілля. Розробка інструменту розпочалася як проект ГО «Save Dnipro» [10].

– «Золото партій» – онлайн платформа, яка надає інформацію про фінансування та витрати політичних партій в Україні. Платформа створена командою ГО «Чесно» [2].

Наведений перелік існуючих сервісів, які створені на основі відкритих даних далеко не повний, однак доводить, що використання останніх можливе у різноманітних сферах (державні закупівлі, судова система, бізнес, екологія, політика), сприяє інноваціям та, найголовніше, робить політичну систему прозорішою, адже дозволяє громадянам контролювати її. Варто зазначити, що часто ініціаторами та розробниками сервісів, що працюють на основі відкритих даних є саме інститути громадянського суспільства – громадські організації та інші форми об'єднань. Таким чином вони здатні акумулювати інтереси громадськості та вказувати владі на недоліки функціонування або необхідності доопрацювання в політичній системі (наприклад, вказуючи на проблеми екології чи на недоліки в процесі закупівель).

Концепція відкритих даних стала можливою внаслідок глобалізації, зокрема демократизації технологій та інформації, й одночасно допомагає боротися з негативними наслідками, які породжує глобалізація (відчуженість громадян від участі

в політиці, закритість націй-держав, екологічні проблеми та ін.). Тобто, впровадження відкритих даних у функціонування політичної системи є одним зі способів акумуляції політичної підтримки. Потенційно, відкриті дані можуть стати тим інструментом, який би дозволив зробити політичну систему більш прозорою.

Література:

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.

2. Золото партій. Інструмент для зручного аналізу політичних фінансів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zp.chesno.org/>.

3. Корж І. Ф. Право на відкриті дані – як право приватного характеру / І. Ф. Корж // Інформація і право. – 2019. – № 1. – С. 19–28. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2019_1_4.

4. ОпенДатаБот [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://opendatabot.ua/>.

5. Суд на долоні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://conp.com.ua/>.

6. DOZORRO [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://data.gov.ua/apps/show/109>.

7. Easton D. The Political System / David Easton. – New York: Alfred A. Knopf, 1953. – 320 с.

8. Finel V. The Surprising Logic of Transparency [Електронний ресурс] / V. Finel, K. Lord. – 1999. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.jstor.org/stable/2600758?seq=1>.

9. Place overview [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://index.okfn.org/place/>.

10. SaveEcoBot [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.saveecobot.com/>.

11. The International Open Data Charter. Principles [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://opendatacharter.net/principles>

12. The International Open Data Charter. Our history [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://opendatacharter.net/our-history/>.

13. 24 What is open data [Электронный ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <https://www.europeandataportal.eu/en/training/what-open-data>.